

פרוטוקול מס' 4

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
יום ג', 7 באדר תשל"ד - 26.2.1974, שעה 08.45

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

- י. חסיד - יו"ר
- ח. אנו-דביע
- י. בארי
- א. גבלבר
- ס. הכהן
- א. הרליץ
- א. ורדיגר
- ב. סואב
- ד. קורן
- נ.צ. קשת
- א. רונן
- י. שמיר

מוזמנים:

- שר המשטרה ש. הלל
- א. ניר - נציג בתי הסוהר
- מר בן-ארי - משרד המשטרה
- גב' ח. גירש -
- נציג א. א. פלייסינג - משטרת ישראל
- ח. קרפ - משרד המשפטים

מזכיר הוועדה:

- י. ברזני

ר ש מ ה :

- א. אדלר

סדר-היום:

1. חוק לחיקון פקודת המשטרה (מס' 3);
2. חוק לחיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 3).

143

(נמקל קיזמ 27.2.74)

היו"ר י. חסיד:

אני פותח את הישיבה.

ג. חוק לחיקון פקודת המשטרה (מס' 3)

מר בן-ארי:

החיקון לפקודת המשטרה הוא קצר יותר ומקיף פחות מן החיקון לפקודת בתי-הסוהר. חיקון אחד הוא טכני: כינויי הדרגות במשטרה כמו גם בשירות בתי-הסוהר היו קבועים בחוק עצמו. נוכחנו לדעת שהדבר איננו נוח, כי כל ענין הכינויים ושינוי דרגות הוא ענין טינהלי יותר ומשתנה מדי פעם, לאור השינויים במצב כוח האדם, ולא ייתכן בכל מקרה כזה לבוא לכנסת ולבקש שינוי החוק. לכן בא שינוי בענין זה עוד ב-1972. כאן אנו מציעים לעשות את ההגדרה גמישה יותר.

חיקון שני בהצעת החוק מתייחס לשיפוט המשמעותי. כיום קצין המוגדר כ"קצין בכיר" לא ניתן לשיפוט ע"י דן יחיד במשטרה. לפי פקודת המשטרה יש שתי אפשרויות של שיפוט: ע"י דן יחיד; וע"י בית-דין למשמעת שהמפקח מוסמך להרכיב, שסמכותו להעניש עד למאסר שנתיים. בעבירות של דן יחיד השיפוט המשמעותי מסתיים בקצין בדרגת מפקח; יוצא שקצין המוגדר כ"קצין בכיר" העובר עבירה משמעותית לא חמורה, כשאינן הצדקה לבידול למשמעת - אין אפשרות חוקית להביאו לדין בפני דן יחיד. אנו מבקשים אפוא לשנות את הדבר, ולהוסיף גם קצין בכיר בין אלה שיכולים לעמוד למשפט בפני דן יחיד, במקרה הצורך.

ב.צ. קשת:

לפני שאדון בחוק שלפנינו, ברצוני להגיב על דבריו של שר המשטרה במליאת הכנסת בעת הדיון על החיקונים המוצעים. בפרוטוקול אני קורה בדברי תשובתו של השר את הדברים הבאים: "הם (הכוונה לדברי סיעת הליכוד) באים לצעוק, והלכו; הם גמרו את הצעקות - והלכו הביתה". נגד המלים הללו אני מוחה בכל חוקי. אני השתתפתי בדיון הזה; לא הספקתי לצעוק, אבל אני דוחה את הביטוי הכוללני הזה על סיעה של 39 חברים.

מה שנוגע לחוק שלפנינו - האם די במעבר הזה מבידול משמעותי לדן יחיד בהפרש של דרגה אחת בין השופט והנאשם? האם לא כדאי במקרה זה שההבדל בין הנאשם והקצין ששופט אותו יהיה לפחות של שתי דרגות?

שנית, למה אין בשירות בתי-הסוהר בידול למשמעת כמו שיש במשטרה?

שלישית, היכן נמצא כאן מוסד הערעורים? האם הוא קיים בשני החוקים שלפנינו? ואם לא - למה?

שר המשטרה ש. הלל:

להערתו הראשונה של ח"כ - אני מצטער שהוא קטע פסוק אחד בדברי מתוך קונטרסט שלם. המצב היה ש-2-3 חברים מסייעתך לא נתנו לי לדבר; לא היה תקדים להפרעות כאלה בכנסת (גם היו"ר היה חדש; אני משוכנע שיו"ר מנוסה לא היה נותן לדברים להתדרדר כפי שקרה). בסופו של דבר, כשהצלחנו סוף-סוף להגיע לענין - הם גמרו לצעוק ויצאו מהאולם. על כך העיר ח"כ קרבמן בקריאת ביניים, ואני אמרתי: הם באו לצעוק - והלכו. דיברתי על אותם שלושה אנשים שבאופן הפגנתי גמרו את צעקותיהם והלכו. מכל מקום, לא זה יחסי לשום חבר כנסת ולשום סיעה, לא כל שכן לסייעת הליכוד.

ח. הירש:

ח"כ קשת טעה בענין הדן היחיד. סעיף 56 של הפקודה עוסק בשני דברים: (1) באיסוף הראיות; (2) בשפיטה. בסעיף (2) כתוב: תיערך החקירה בידי קצין משטרה הגבוה ממנו לפחות בדרגה אחת. כלומר, הקצין הזה יאסוף את החומר, אבל הדן הוא המפקח-הכללי בעצמו, שלו הסמכות היחידה בענייני שפיטה. האם ח"כ קשת רוצה שגם איסוף החומר לא ייעשה ע"י קצין הגבוה מן הנאשם בדרגה אחת בלבד? ייתכן שבדברי ההסבר לא נוסחו כהלכה, והם מקור הטעות. אבל אין ספק שסמכות השפיטה היחידה היא בידי המפקח.

ח. הירש:

לשאלה השנייה, בענין הערעור: - יש במסמך
כאמור שהי מערכות שיפוט, דן יחיד ובי"ד למשמעת. לגבי בי"ד למשמעת נקבע
שם העונש עולה על שלושה חדשים - יש זכות ערעור לשני הצדדים, בהתאם
לקריטריונים הקבועים בחוק. לגבי דן יחיד יש סמכות ערעור רק בנושא אחד:
של עונש מחשוב. בפקודת כתי-הסוהר אין כלל דרך של ערעור. עד היום יש שם
סמכות שפיטה בכלל רק עד לדאגה קצי"ן. מקצי"ן ומעלה אין בכלל סמכות שיפוט,
וזהו התיקון שבאה ההצעה לתקן.

מה שנוגע לבי"ד משמעת לפי פקודת כתי-
הסוהר - בשעתו המסמך ושירות כתי-הסוהר היו גוף אחד, וחלה עליהם הוראת
חוק אחד. כשהופרדו שני השירותים ב-1946, היה שירות כתי-הסוהר גוף קטן,
ולא נראה היה שיש מקום להקים בו בי"ד למשמעת. אינני סבורה שיש כיום
מנייה כלשהי להקים גם שם בי"ד למשמעת, אבל לא דנתי בענין זה.

י. בארי: מהי עמדתכם אם הוועדה תמליץ על הקמת
בי"ד למשמעת גם בשירות כתי-הסוהר?

שר המסמך ש. הלל: אני אראה זאת בחיוב, כי החיל גדל
בינתיים עד ל-1600-1700 איש שחיים
במסגרת דיסציפלינרית, ויש צורך להחליט מקום לבחון זאת עקרונית.

ב. צ. קשת: האם נציב כתי-הסוהר אף הוא חושב כך?

א. נייר: בהחלט. לפי אותה מחכונת של פקודת
המסמך.

י. בארי: הערה פרוצדורלית: כשבאים לדון בתיקון
לחוק - היה רצוי שהחוק המקורי יהיה
אף הוא לפני חברי הוועדה.

א. גבלבר: מתי מוקם בי"ד משמעת? באילו מקרים?
ובאילו מקרים סמנים דן יחיד? ומיהו
המחליט?

ח. הירש: המפכ"ל מחליט אם להרכיב בי"ד למשמעת
או לא, והוא מחליט לפי חומרת העבירה.
כי העונש שדן יחיד יכול להטיל הוא פחות מזה שיכול להטיל בי"ד למשמעת.
מה שקובע הוא חומרת העבירה, והשיקול הוא של המפקח הכללי.

סעיף 1

ח. הירש: בפסקה (2) הכוונה היא לכל הדרגות
שהמלה "סמל" מופיעה בהן: "סמל ראשון",
"רב סמל" וכו'.

ד. קורן: למה לא לומר "חוגר" במקום "שוטר"
שהמלה סמל היא חלק מדרגתו?

הינ"ר י. תמיר: אין לנו החנגדות לתוכן. יאם) הנוסח
אני מציע לתקן כך: "סמל - לרבות שוטר
שהמלה סמל היא חלק מדרגתו", ולמחוק את המלים "בדרגה אחרת".

נכון. וזה יחול לחול גם על פסקה (1)
המוברת על "מפקח".

ד. טרפ:

מחליטים: לאשר בסעיף 1, כמוצע, תוך מחיקת המלים
"בדרגה אחרת" בפסקאות (1) ו-(2).

טעיף 2

ח. הירש: לגבי פסקה (1) כבר הסברתי שקחם היתה
הסמכות רק לגבי קצין עד דרגת מפקח.
עכשיו אנו באים להוסיף "קצין שטרה בכיר", וצריך אפוא לשנות גם את
כותרת-השוליים.

ב.צ. קשת: בפסקה (2) סופיעה המלה "כאמור" פעמיים,
פעם באמצע הפסקה ופעם בסופה. לא נראה
לי לכתוב אותה מלה פעמיים בפסקה אחת.

ח. הירש: אפשר באמת לסחוק את המלה "כאמור" אחרי
"הואשם בעבירה", ולהשאיר רק בסוף
הפסקה.

שה המשטרה ש. הלל: אולי אפשר את כל הסעיף (א) שבפסקה
(2) לנסח אחרת, כסעיף אחד.

ד. טרפ: קבענו זאת בפסקה נוספת, משום שיש
הבדלים לגבי החקירה.

מחליטים: 1. לאשר פסקה (1) בסעיף 2;
2. לאשר פסקה (2) בסעיף 2, תוך מחיקת
המלה "כאמור" שאחרי המלים "הואשם בעבירה";
3. לגבי פסקה (3) בסעיף 2.

לגבי פסקה (3): -
ד. קורן: אני מבין שלגבי קצין בכיר - כל עונש
צריך להיות באישור השר, לא רק פיתורין.

ח. הירש: לא. איננו סבורים שצריך לערב את שר
המשטרה כשמשילים עונש של קנס כספי
על קצין בכיר.

ד. קורן: בהחלט כן. אתם מתארים לעצמכם איזה
עלבון ואיזה דעש יהיה כשמשילים קנס
כספי על קצין שטרה בכיר?

ד. טרפ: גם בניד למשמעת רק עונש פיתורין
טעון אישור השר. בעקבות זה הלכה
גם ההצעה לגבי דן יחיד.

ב.צ. קשת: למה לא סופיע כאן גם המפכ"ל במסכות
כלשהי?

ד. קורן: אם מדובר בנאשם שהוא ניצב - לא מספיק
המפכ"ל.

י. בארי:

הרעש שעלול להתעורר איננו קשור בטיב העונש אלא בעצם הרשעת קצין בכיר. ואם המפכ"ל כבר מרשיע אותו - אין צורך באישור השר לגבי קנס של כמה לירות. אישור השר בהקשר זה נוגע רק לעונש החמור של סילוק מן המשרה, ואני מציע אפוא להשאיר את הנוסח כפי שמוצע בפסקה (3).

ד. קורן:

נכון שעצם ההרשעה היא שמעוררת את הרעש. אבל ניצב שנשפט ע"י המפכ"ל - אני סבור בכל זאת שהעונש צריך להיות באישור השר.

ב.צ. קשת:

אין זה פשוט להביא קצין בכיר למשפט בפני המפכ"ל, למפכ"ל יש סמכויות רחבות אחרות, ואני סבור שצריך להשאיר בידיו את המלה האחרונה גם לגבי עונש על קצין בכיר, פרט לפיטוריו מן השירות.

ד. קורן:

ואם העונש יהיה למשל העברה למתולה?

ב.צ. קשת:

העברה למתולה בכלל היא בסמכותו של המפכ"ל, לאו דווקא כעונש. המפכ"ל יוכל אפוא להחליט על דעת עצמו להעביר קצין בכיר למתולה, אם כעונש או לצורך התפקיד. מדוע אפוא לא להשאיר בידיו את הסמכות גם לגבי קנס כספי?

שר המשטרה ש. הלל:

בידי המפכ"ל יש כל מיני אפשרויות הנובעות מן השפיטה, כמו המלצה בפני השר שלא להעלות קצין בדרגה. כל אלה דברים שעלולים להיות בגדר חוסר התחשבות, והם נתונים ממילא בידי המפכ"ל, ולא ייתכן במקרה של שפיטה ליטול ממנו סמכויות שממילא נתונות לו. מה גם שכל קצין הרואה עצמו נפגע יכול בסופו של דבר לראות את השר. ומה גם שקצין שנענש בקנס כספי לא תמיד מעוניין בכך שהדבר יגיע לאישור השר, לא תמיד זה נעים לו. לא רצוי לתת בידי השר סמכות של הליך קורוזי-משפטי על הליך קורוזי-משפטי ממילא, פרט לענין של פיטורין.

א. גבלבר:

כיוון שמדובר כאן במפקח הכללי - צריך שיהיו לו סמכויות, ואי-אפשר להכניס לכאן את הגורם של נקמנות. גם אני אינני מקבל אפוא את הצעתו של ח"כ קורן.

מחליטים: לאשר פסקה (3) בסעיף 2 כמוצע.

ב.צ. קשת:

הייתי מבקש הסבר בענין הערעור, כיוון ששמעתי שהענין הוא חלקי.

ח. הירש:

במקרה של דן יחיד יש כיום זכות ערר רק על עונש מחבוש המוטל על שוטר במג"ב (על ביד לטשטעת איננו דנים עכשיו כלל).

היו"ר י. תמיר:

הענין הזה כולו הוא בגדר של נושא חדש לגבי החוק שלפנינו, ואם ח"כ קשת רוצה - אני מציע לו להגיש בענין זה הצעת חוק פרטית.

מחליטים: לאשר את החוק לחיקון פקודת המשטרה (מס' 3) חש"ד-1974, ולבקש מהיועצים המשפטיים להכינו לקריאה סופית בכנסת.

2. חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 3)

מר בן-ארי:

שתיים מהצעות התיקונים שבחוק זה מקבילות להצעות התיקון שבחוק הקודם.

עד לפני שנתיים היו כל הדרגות על כינוייהן כתובות בחוק עצמו (סעיף 78). הדבר איננו מוצדק אובייקטיבית, כי זהו ענין מינהלי גרידא, ואנו מבקשים אפוא גם כאן לשנות את הגדרת התפקידים. ההגדרה כאן מצומצמת יותר מאשר בפקודת המשטרה. לא ייתכן שבכל פעם שהחוק מתייחס אל בעל דרגה בשירות בתי-הסוהר, כמו גם במשטרה, צריך היה לבוא ולבקש שינוי בחוק בכל עת ששנתנה כינויו של בעל התפקיד.

סעיף 1

מר בן-ארי:

מה שנוגע להגדרת "הנציב" עצמו, באורח חוקי נקרא היום בעל התפקיד "נציב שירות בתי הסוהר". למעשה מתייחסים אליו כאן "נציב בתי-הסוהר", וההצעה מבקשת למחוק רשמית את המלה "שירות" מתארו של הנציב.

י. בארי:

גם בסעיף זה, כמו בסעיף המקביל בפקודת המשטרה, אני מציע למחוק את המלים

"בדרגה אחרת".

הינ'ר י. תמיר:

לגבי "סוהר זוטרי" אני מציע לוטר "סוהר" שהוא בדרגה נמוכה מזה של סוהר בכיר, כי ייתכן סקרה שאף אחת משתי ההגדרות לא תחול עליו.

ח. הירש:

הענין הוא לשוני בלבד, ואין לנו התנגדות לבך, אם כי לא נראית לי אפשרות תיאורטית כזו שהעלה הינ'ר.

א. גבלבר:

למה בכלל לכתוב "סוהר זוטרי"? אפשר להסתפק ב"סוהר בכיר" ו-"סוהר".

ח. הירש:

"סוהר" סתם הוא כל בעל תפקיד בשירות בתי-הסוהר.

ב.צ. קשת:

בשעתו העליתי את הבעיה הזאת מעל בימת הכנסת. מדובר בכבודו של קצין בשירות בתי הסוהר. סדרגה מסוימת הוא בכיר, ועד לדרגה זו הוא לא חייב להיות "זוטרי". המלה "זוטרי" מורידה מערכו, ואין זה דרוש לנו, מה גם שבמשטרה אין דבר מקביל.

ד. קורן:

אני מצטרף לדברי ח'כ קשת.

הינ'ר י. תמיר:

גם אני. כי סמילא משתמע שמי שאיננו בכיר - הוא זוטרי. ודי בכך.

י. בארי:

אני מתנגד להצעה, כי - כפי שכבר נאמר - בסעיף ההגדרות מופיע "סוהר" כל מי שנמנה עם שירות בתי הסוהר, כולל הסוהר הבכיר. אי-אפשר אפוא להשמיט כאן את המלה "זוטרי".

ב.צ. קשת:

גם במסגרת "שוטר" כולל גם את המפכ"ל,
ושם אין ההגדרה של "שוטר זוטר".

י. באר:

אבל כאן כל המבנה שונה. אם נמחק כאן
את המלה "זוטר", יהיו למלה "סוהר"

שני פירושים לפי החוק.

ב. סואב:

אולי כדאי לומר "דרגת סוהר", כמו שיש
"מרה" ו"דרגת מרה", ואז אפשר

למחוק את המלה "זוטר".

ח. הירש:

סוהר, כפי שנאמר, הוא כל מי שנמנה על
שירות בתי-הסוהר. כאן אנו באים להבחין
בין סוגי סוהרים שונים בשירות בתי-הסוהר, בין סוהר בכיר לבין סוהר
שאיננו בכיר, תכונה שאנו זקוקים לה לצורך השירות המשפטי. אפשר אולי
למצוא מלה אחרת במקום "זוטר", אבל אי-אפשר לוותר על טרמין כלשהו.
גם בחוק השיפוט הצבאי מדובר על "קצין שיפוט בכיר" ו"קצין שיפוט זוטר".

שר המשטרה ש. הלל:

אולי אפשר לפתור את הבעיה ע"כ שנאמר
"קצין בכיר" במקום "סוהר בכיר".

ח. הירש:

אבל המלה "קצין" איננה מקובלת בפקודת
בתי-הסוהר.

היו"ר י. תמיר:

באמת לא ייתכן שאגב טיפול בחוק הזה
נשנה ניסוחים שקיימים גם בחוקים אחרים.

ב.צ. קשת:

אני מציע שניתן שהות לעצמנו, אולי
נחשוב ונמצא נוסחה שתפתור את הבעיה
שמציקה לנו וגם לא תגרום לקשיים בחוקים אחרים.

היו"ר י. תמיר:

מקובל אצלנו להיענות לבקשה של חבר
לדחות הצבעה בענין מסויים.

שר המשטרה ש. הלל:

המסגה בדורה, ואני מציע שלא נעסיק
בזה את הוועדה. אם עד לישיבה הבאה
נמצא עצה - נביא הצעה לכאן. אם לאו - אני מציע שתאשרו את הנוסח
המוצע.

היו"ר י. תמיר:

לא. ניסוח כזה פירושו למעשה אישור
המצב הקיימים. אני מציע שבכל מקרה

נשמע על כך בישיבה הבאה.

ר. סרפ:

אילו הייתה ההגדרה של "סוהר זוטר"
דבר חדש בחוק המוצע - היה מקום לטענה
שנשמעה. אבל תואר זה הקיים גם כיום, והענין התעורר כאן רק משום
שהגדרנו את הסוהר הבכיר. ומה גם שאם נתקן את הנוסח עכשיו - נצטרך
לתקנו לאורך כל סעיפי הפקודה.

ב.צ. קשת:

אינני מקבל את הטענה שלא צריך
להכניס תיקון כאן משום שזה יחייב

תיקון לאורך כל הפקודה. אז יתקנו את כל הפקודה.

י. בארי:

גם אני סבור שאם צריך - אפשר לתקן את כל יתר הסעיפים, ע"י תוספת בהגדרה: "נכל מקום שבו מופיעות המלים "סוהר זוט" - יאמר...". יחד עם זה, אינני שותף לרגישותו של ח"כ קשת בנושא זה. הביטוי "זוט" מופיע גם בחוק השיפוט הצבאי, ומעולם עוד לא שמעתי שמישהו נעלב מכך. "זוט" לעומת "בכיר". אני מציע אפוא להשאיר את הנוסח כפי שמוצע.

ס. הכהן:

גם אני אינני מבין מהי הפגיעה ע"י המלה "זוט". גם במקורות שלנו מדובר על "כהן גדול" ו"כהן הדיוט". ואם המונח כבר קיים בפקודת בתי-הסוהר ואיש לא ערער עד עכשיו - לא צריך לתקן זאת עתה. מה גם שהמלה "בכיר" עלולה לתת מקום לטוהרה מיותרת, ואם כבר לשנות - צריך למחוק גם "בכיר".

הינריך י. חמיר:

אני חוזר ושואל את ח"כ קשת אם הוא עומד על הצעתו לדחות את ההכרעה בענין זה?

ב.צ. קשת:

כן. אני מבקש שהות כרי לחשוב עוד על הנושא.

מחליטים: 1. לאשר פסקאות (1), (2) ו-(3) בסעיף 1, חוק מחקת המלים "בדרגה אחרת" בפסקאות (1) ו-(2);

2. לדחות את ההכרעה בפסקה (4) לישיבה הבאה.

סעיף 2

ח. הירש:

סעיף 13 בחוק המקורי עוסק בדרכי העברת חולים מבית-סוהר אחד לשני, וכן בקביעת מקום שאליו מועבר אסיר חולה במחלה מדבקת כ"בית חולים" לצורך פקודה זו. סעיף (2) של אותו סעיף מדבר על חתימה רשמית על פקודת העברה כזאת, ועכשיו אנו מציעים להשמיט את המבקר הרשמי מרשימת הרשאים לחתום על העברה כזאת.

ס. הכהן:

מי קובע מה זו "מחלה מדבקת"? ייתכן מצב שמישהו מעוניין להעביר אסיר למקום אחר, והוא יקבע שיש לו מחלה מדבקת, כשהדבר שרירותי לחלוטין.

ב.צ. קשת:

בסעיף 13 בחוק המקורי מופיע מנהל בית הסוהר ומופיע שר המשטרה, אבל הנציב איננו מופיע, וזהו אבסורד. אני מציע אפוא להוסיף בסעיף זה גם את נציב בתי-הסוהר.

אני מסכים להצעת התיקון, כי לא ייתכן שמבקר רשמי יהיה מוסמך לחתום על העברת חולה למקום אחר.

לשאלה מי קובע מהי מחלה מדבקת - אני מניח שיש כללים; יש שירות רפואי בבתי-הסוהר, שסמכויותיו בחוק.

ח. הירש:

מחלט.

אני מסכים עם ח"כ קשת שצריך לכלול בסעיף זה גם את נציב בתי-הסוהר.

מחליטים: לאשר סעיף 2, ולהוסיף את נציב בתי הסוהר
בסעיף (ב) של סעיף 13 בחוק המקורי.

סעיף 3

ח. הירש: סעיף 57 לפקודה מדבר על שיפוט משמעת.
אחד האנשים שהיו קבועים בפקודה
המנדטורית כשראי להחליט באישומו של אסיר הוא מבקר רשמי. זהו דבר
לא מעשי, ואנו מציעים למחוק אותו מן החוק.

שר המשטרה ש. הלל: בימי המנדט יכול היה הנציב העליון
הבריטי להזמין עוד ג'נטלמן בריטי
להחליט לגבי ה"נייטיבס". בחוק שלנו באמת אין לכך מקום.

מחליטים: לאשר סעיף 3 כמוצע.

סעיף 4

מר בן-ארי: סעיף 71 לפקודה דן במבקרים רשמיים,
מבקרים שהשר מינה לפי שיקול דעתו.
יש גם מבקרים רשמיים מכוח כהונתם, כמו חברי ממשלה או שופטים ביהמ"ש
העליון, שלא עפ"י שיקול דעתו של השר.

היו מספר ערעורים בקשר לסעיף האומר
שמבקרים רשמיים יתמנו רק לגבי אסירות. בהתאם לכך אנו מציעים כאן
תיקון.

אנו מציעים גם למחוק את הפסקה ביחס
לממונים על המחוז. בימי המנדט היה מושל המחוז מבקר רשמי, אבל
תפקידיו של הממונה על המחוז כיום שונים. במקום זה מוצע להוסיף
את היועץ המשפטי לממשלה כמבקר מכוח החוק.

סעיף 72 לפקודה קובע שמבקרים רשמיים
רשאים לבקר בכל עת בבית-הסוהר שבתחום סמכותם וכו'. כאן מוצע לסייג
זאת, כשהביקור דורש תיאום וכו'. אם יש למשל התמרדות בבית-הסוהר
או אונס מתיחות - ייתכן שלא רצויים מבקרים דווקא באותה שעה.

ג. טראב: אולי דווקא אז רצוי ביקור.

שר המשטרה ש. הלל: אם המבקרים הרשמיים מוכנים לקחת על
עצמם את האחריות שתוך ביקור כזה
שלהם ייהרגו כמה אנשים - נבקשה. לא ייתכן לומר: דווקא במקרה כזה
אני נכנס לבית-הסוהר להסדיר שם את העניינים, אבל אם ייהרגו שלושה
אנשים - האחריות עליך. ביקור כזה תוך כדי מהומה עלול לגרום לליבו
יצרים. דבר אחד יסודי אנו חייבים כלפי האסירים: שהם יישארו בחיים.
והדבר הראשון שאני רוצה שמפקד בית-הסוהר יהיה אחראי לו הוא שיעשה
שם שקט ושנשים לא ייפגעו. ברגע של מתיחות צריך כל דבר להיעשות
עפ"י הוראות של מנהל בית-הסוהר. אנחנו יודעים שבעולם יש מקרים
חמורים של רציחות וכו' בבתי-הסוהר, ואין להעלות על הדעת ביקור
דווקא תוך כדי המהומה.

לפני חדשים אחדים למשל היה לנו מצב
לא סימפטי בבית-הסוהר שאטה, והיו מספר פצועים. ועדת הפנים רצתה אז
לבקר ולבדוק שם, אבל דחתה את ביקורה למספר ימים, עד שהרוחות יירגעו
וביקורם באמת יתרום להרגעה ולא לשילהוב יצרים. ואמנם, לאחר מכן
ביקרה הוועדה במקום ונפגשה עם האסירים, כולל אסירים פצועים בבית-
החולים ברמלה. דבר אלמנטרי הוא: מי שאחראי - מסור אח"כ את הדין;
אפשר לבקר אותו ולפטר אותו, אבל כל זמן שהוא אחראי - הוא אחראי.

שר המטרה ש. הלל:

ואני עומד על כך שבמצב של מתיחות לא ייכנס אדם מבחוץ שיוכל לגרום רק לליבוני יצרים. מה גם שהענין כולו מסוייג ע"י השר.

א. רונן:

אני מבקש להוסיף לרשימת המבקרים הרשמיים מכוח כהונתם (אינני עומד עכשיו על הניסוח) שלושה או חמישה חברי ועדת הפנים, כפי שייקבעו ע"י היו"ר.

אי-אפשר להתעלם מהערותיו של שר המטרה לגבי מניעת ביקורים בזמן מתיחות. השאלה היא אם אי-אפשר להפריד בין ביקור בבית-הסוהר ובין פגישה אישית עם אחד האסירים, גם במקרה של מתיחות.

מר בן-ארי:

סעיף 72(ב) לפקודה נותן סמכות לכל אסיר לפנות ולבקש פגישה עם כל מבקר רשמי.

א. רונן:

השאלה היא אם סעיף 72(ה) לא מבטל את סעיף 72(ב).

ג. מואב:

האם הנוסח החדש של סעיף 71 מבטל את האבחנה בין "מבקרים" ו"מבקריות"?

מר בן-ארי:

כן.

ג. מואב:

אני מצטרף לדברי ח"כ רונן ביחס לסעיף 72(ה). בארה"ב למשל אנחנו יודעים שמרידות בבתי-סוהר שכנו כשמורדים ביקשו להפגש עם נציגים רשמיים. אני רואה תפקיד למבקרים גם בטיעוץ להשקטת מרידות בתוך בית-הסוהר, ולכן יש מקום לקבוע שסעיף 72(ה) איננו מבטל את סעיף 72(ב).

ג. צ. קשת:

הענין מתובך הרבה יותר משנראה כאן. אותי מדאיגה העובדה שיש לנו רשימה של 206 מבקרים רשמיים שירצו כולם לבוא לעזרת המטרה בזמן של מרידה בבית-הסוהר. צדק שר המטרה שאמר שבאשר היש מתיחות בבית-הסוהר - צריך להיות שם מישהו אחד שבידו הסמכות. ולצערי הרב באחת המרידות שהיו בארץ קרה מה שקרה בגלל הוסר הידברות בין מפקד במג"ב לבין מנהל בית-הסוהר.

אנחנו מצויים על ניהול תקין של בתי-הסוהר ועל חיייהם של האסירים ובטחונם של הסוהרים. לא ייתכן שהיועץ המשפטי של הממשלה או נשיא ביהמ"ש העליון יהיה בדרגה אחת של מבקרים עם חבר האגודה למען האסיר, עם אותן סמכויות. אילו היה מדובר בחמישה אנשים במדינה המבקרים באורח קבוע בבתי-הסוהר, לומדים את הבעיה ומכירים את האסירים - הם היו יכולים להועיל לענין. לי מפריע ליבוני המבקרים. מה נעשה למשל אם כל 206 המבקרים הרשמיים יקבלו את תפקידם ברצינות? כך אי-אפשר יהיה לנהל בתי-סוהר. כשאני עצמי מבקר בבית-הסוהר אני יודע שאני מפריע לניהול בית-הסוהר באותו זמן.

אינני מציע לבטל את ענין המבקרים הרשמיים, אבל דרושה מחשבה בענין זה. בפרט אם האגודה למען האסיר תגדל בכמה מאות אנשים, כפי שהיינו רוצים. לכן דרושה כאן לדעתי הגדרה זהירה יותר של סמכויות המבקר.

מה שנוגע לימים של אי-שקט בבית-הסוהר - אם איננו סומכים על שירות בתי-הסוהר עלינו לוותר זאת בגלוי. אם אנו סומכים על הנהלת בית-הסוהר - אנו חייבים שלא להפריע לה בהגשת "עזרה". טוב עשינו בשעתו כשוחינו את ביקורנו כשאטה בימי ההתמרדות, וכפי שנאמר - עשינו את הביקור לאחר מכן ביתר יסודיות. הנהלת בית-הסוהר לא תוכל להשתלט על מתיחות כשזרם מבקרים רשמיים מסתובבים בשטח.

א. הרליץ:

לי חשוב המוסד של המבקרים הרשמיים גם מבין אנשי ציבור, לאו דווקא אנשים מכוח כהונתם. יחד עם זה, לא ברור לי מי הם כל אותם 206, מתי התמנו ולאילו תקופה התמנו. האין אפשרות להגביל את מינויים לתקופה מסוימת? אני יודעת אנשים רבים העושים עבודה ציבורית טובה בהתנדבות לתקופה מסוימת, ואח"כ שוכחים לסחוק את שמם מן הרשימה.

אני סבורה שהאגודה למען האסיר איננה מספיקה, אבל אילו היא הייתה יותר מתודרפת - הייתה יכולה לעשות עבודה טובה, גם בביקורי אסירים.

ושאלה: האם האסירים יודעים שיש להם זכות לראות מבקרים רשמיים?

שר המשטרה ש. הלל:

סה שאסירים לא יודעים - לא נדאי לאף אחד מעורכי-הדין לדעת.

י. בארי:

אני מסכים עם ח"כ קשת, בפרט אם מביאים בחשבון את התופעה החדישה של "עשיית חדשות"; של יצירת מצב בגלל עצם הידיעה שיש מבקרים.

יחד עם זה, צריך למנוע אפשרות של ביטול ביקור בתואנה של מתיחות במקום. אני מציע אפוא לבטל את הקריטריון הטוביסקטיבי ולהשמיט את המלגה "לפי שיקול דעתו", אם הוא סבור ו"יש למנוע את הביקור"; ולהשאיר רק "שר המשטרה או מי שהוא הסמיך לדרך רשאי לא להרשות בזמן פלוני ביקור של מבקר רשמי מטעמים של בטחון בית הסוהר והמשמורת הבטוחה של האסירים נאותה שעה".

י. שמיר:

ההסבר של שר המשטרה אמנם משכנע, במצב של היום. אבל ייתכן מצב אחר, מטעמים שונים, ומישהו עלול לנצל לרעה את הסמכות הזאת ולמנוע ממבקר רשמי לבקר בבית-הסוהר. לכן אפיתי מציע להגביל זאת עוד יותר שמציע ח"כ בארי, ולהגדיר בדיוק באיזה מצב רשאי המנהל שלא להרשות ביקור רשמי: בזמן של התפרדות וכו'.

היור' י. תמיר:

אני מבקש להביא לידיעת הוועדה שסייעת רק"ח הגישה הסתייגות לסעיף 72, להוסיף "ולחבר ועדת הפנים של הכנסת" אחרי "היועץ המשפטי ושופט ביהמ"ש העליון" את סעיף 4, סעיף 72(ה) לפקודה, מציעה סיעת רק"ח לבטל בכלל. רשמנו לפנינו אפוא את ההסתייגויות.

בעקבות ההצעות בעניין זה - למה באמת לא נוספה בין המבקרים הרשמיים מכוח תפקידם את יו"ר ועדת הפנים או מי שהוסמך על ידו? אולי אפשר להגביל את היור' שיסמיך לא יותר משלושה חברי הוועדה.

א. גיר:

השר ממנה אחת לשנה את המבקרים הרשמיים, והוא יכול לקבוע גם את המספרים שנראים לו. וה-206 אינם הכל. אין כמעט בית סוהר אחד שלא מבקר כמעט יום-יום, והנימוס לפחות מחייב את מנהל בית-הסוהר להקדיש למבקר תשומת לב. התוצאה היא שלא פעם אני בא ומוצא את מנהלי בתי-הסוהר יושבים ועובדים בשעה 8 או 10 בלילה, משום שלא הספיקו לעשות את עבודתם בשעות היום.

שר המשטרה ש. הלל:

אם בא למשל שופט או מבקר המדינה או היועץ המשפטי - לא מתקבל על הדעת לומר לו: תיכנס ותסתובב שם. וכבר קיבלתי תלונות פורטליות על כך שמישהו ביקר והמנהל אמר לו שהוא עסוק, ושלח את המבקר עם הסגן. ומה גם שהמבקר לא מופיע לבדו, אלא בדרך כלל בלוויית אורח, מישהו שנסע איתו בדרך ואי-אפשר להשאירו לחכות במכונית. וזוהי המציאות

שר המשטרה ש. הלל:

היום-יומית. תיאורית יכול כל אחד מהמבקרים הרשמיים להופיע בכל שעות היום והלילה; האחד נוח לו לבקר כשהוא בדרך לירושלים, ולשני בדרך מירושלים, וזה פוגע ממש בעבודה החקירה של בית-הסוהר.

א. הרליץ:

האם מכנס הנציב אחת לשנה אותם 206 מבקרים ומסביר להם את המצב? הרי

בסופו של דבר כוונותיהם טובות.

א. ניר:

אנחנו מוסיפים עכשיו כמאה שופטי שלום, לפי הפקודה הזאת, שיהיו רשאים לבקר בבתי-הסוהר שבמחוז שיפוטם, בתוקף כהונתם. נוסף לכך, בתי-הסוהר משמשים כמקום לימוד לעובדים סוציאליים, קציני מבחן, גם לתלמידי הפקולטה למשפטים; באים אורחים מהארץ ומחול מבין העוסקים בבעיות של אסירים, וזה נוסף על מחקרים שנערכים ע"י המוסדות השונים, ביקורים של עורכי-דין, משפחות וכו'.

לשאלה אם האסיר יודע או לא יודע על זכותו: - האסיר יכול לפנות למנהל, לנציב, לשר המשטרה, ליועץ המשפטי לממשלה, לכל חבר כנסת (והם עושים זאת), לכל שר, לנציב החלונות (במעטפות סגורות), למבקר המדינה ולבג"צ - ויש על כך מודעות בבית-הסוהר. אם בא אפוא מבקר רשמי והמנהל מנע מן האסיר להפגש איתו - הוא יכול להגיש בג"צ. כל דוח של מבקר רשמי מועבר לשר; פגישת המבקר עם האסיר נערכת ללא צרכות איש השירות. כלומר, העניין לא רק מכוסה, אלא האסירים יודעים היטב מה הן זכויותיהם. ועבודה שיש לנו במשך שנה לא 80-100 בג"צים על כל מיני דברים. לשמחתי עוד לא נמצא במשך 15 שנות שירותי בג"צ אחד שמצא שאמנם נהגנו כשרירות כלפי אסיר כלשהו. הנושא הזה מכוסה אפוא היטב.

בתיקון המוצע ביקשנו ששר המשטרה יוכל לקבוע שביקורים יכסו את כל בתי-הסוהר בצורה פרופורציונלית; שלא יהיה מצב שבבית-סוהר אחד, שהוא על אס-הדרך, יבקרו בכל יום, ואילו בבית-סוהר שני, פרנחק יותר, לא יבקרו כלל. משום כך מוצע שהשר יוכל לקבוע גם לאיזה בית-סוהר יופנו המבקרים. ומה גם שהאסירים אינם קבועים בבית-הסוהר. הם מתחלפים, יוצאים החוצה וחוזרים, ומספרים מה שנעשה בתוך בית-הסוהר. במשך שנה התחלופה היא של כ-3,000 איש. משום כך בית-הסוהר לעולם לא יכול להיות סגור לחלוטין. אם להוסיף לכך עתונאים ואנשי תקשורת אחרים - יוצא שבית-הסוהר למעשה פתוח כמו בית-חולים רגיל, ולכן צריך להוסיף כאמור את ביקורי המשפחות פעם או פעמיים בשבוע. כך שאנו מקדישים לבעיה זו של ביקורים הרבה זמן ומאמצים כדי שהם יהיו בסדר.

יש נקודה אחת, בקשר עם זמני חירום. לפעמים זה לא כלום; זה יכולה להיות הסתריה של אסירה אחת. מישהו יכול לרצות להיכנס דווקא בדגוע זה לבית-הסוהר, ויודע מה יכולה להיות התוצאה של הסתריה כזאת בדגוע כזה. אנו הייבים לקבל את אמונכם של ועדת הפנים ושל אחרים, אם רוצים שבמלא את חפקידנו כראוי.

יש גם חברי ועדת הפנים שבאים לפני כל חג לבית-הסוהר. אנחנו מקבלים זאת בברכה. עוד לא קרה מקרה שחבר ועדת הפנים רצה לבוא לביקור - וסירבנו. הוא הדין בהגרי ועדת השירותים או ועדת החוקה חוק ומשפט. ההצעה שלפניכם באה אפוא להסדיר בעיה מסויימת, אבל אין היא סוגרת את בית-הסוהר בפני מבקרים.

שר המשטרה ש. הלל:

הבעיה סבוכה מאד. הסכנה שלוקחם אסירים ומעלימים אותם - אינה קיימת. צריך לזכור גם את האלמנט של האוטובודסטן עם אנשיו, ואין כאן אפשרות של ניצול הזכות של המנהל. אבל יש כאן עניין יסודי שאני רוצה להציג בפניכם כחברי כנסת: יש בעיה של חלוקת האחריות והפרדת הרשויות בין הרשות המבצעת והרשות המחוקקת, המבקרית. מותר לרשות המחוקקת המבקרית לפטר את שר המשטרה ואין נציב בתי-הסוהר. אבל לא ייתכן לומר לו: אינני סומך עליו ורוצה לעמוד על-ידך ולראות איך עתה עובד. נצבא עוסקים בעניינים גדולים יותר של חיים ומוות, וגם שם לא מעמידים אדם

שר המשטרה ש. הלל:

ליד המפקד משום שאין סומכים עליו. בכלא ומלה יש כ-600 איש, הפושעים החמורים והאלימים ביותר. אפילו בחידה צבאית, שאין בה פושעים, ברגע של מתיחות לא יעלה על דעת איש שמא המפקד לא מטפל במצב בסדר. את זה בודקים לאחר מכן.

חרצה הוועדה להיות אחראית על הבטחון בבתי-הסוהר - בנקשה. אחרת אני אומר לכם: לכם צריכה להיות שטורה הזכות לבוא ולבקר ולדרוש פיסורים. אבל בזמן שאדם נמצא בתוך העניין - אי-אפשר לומר לו שאין סומכים עליו. חשפטו אותו לאחר מכן.

הוא הדין לגבי פגישה עם אסיר אחד. יכול לקום אסיר בתוך כדי מהומה ולדרוש: חביאו לי את נשיא ביהמ"ש העליון. ומה אם נשיא ביהמ"ש העליון אינו פנוי באותו רגע? לא ייתכן שזאת תהיה זכות סטטוטורית ואני לא אוכל לפעול בנייתיים או שאי-מצא מפר את החוק. לא ייתכן שתינתן לאסיר זכות סטטוטורית להזמין אליי ככל רגע את נשיא ביהמ"ש העליון, אולי אפילו רק כדי לפגוע בו. אם כך נעשה - אנחנו יכולים לפרק את כל העניין.

לכן אני מתנגד התנגדות מוחלטת לתת זכות סטטוטורית לאסיר להגיד: אני רוצה שתביאו לי את נשיא ביהמ"ש העליון, אחרת אתה מפר את החוק ואינך יכול להפסיק את המהומה. משום כך אינני מקבל גם את הצעת הניסוח של ח"כ בארי. לא ייתכן שבכל מקרה כזה צריך יהיה לבוא ולהוכיח לפני ביהמ"ש. שוב, אם המנהל עשה משהו לא בסדר - אפשר אח"כ להעניש או לפטר אותו. אבל צריך לאפשר לו לעבוד ולהגטיח בראש וראשונה את קיומם של האסירים, והאסירים אינם מופקרים.

מה שנוגע לחברי כנסת - לי לא אכפת בדרך כלל מי הם המבקרים הששפטיים. אבל ברגע שיהיה לנו עפ"י דפיניציה שיכול פוליטי - אנחנו יכולים להפוך את כל בית-הסוהר לבעיה אחת נוראה. יוכנס אז לחשבון החישוב של קואליציה ואופוזיציה וחשובים ספוגתיים, דבר שלא ייתכן להכניסו לבית-הסוהר. אנחנו יודעים איזה חופר מסובך וכפוי-טובה העניין הזה. אין לי התנגדות לכל אדם, אבל יש לי התנגדות להכניס *by definition* חברי כנסת, סיעה זו או אחרת. אתם רואים שכולנו נתונים לביקורתה ולסדרתה של הוועדה. הדפיניציה הזאת מטרידה אותי, ואני חוזר ונבקש: תחטבו לי את הפוליטיזציה בתוך בית-הסוהר.

לכן, בתוך ציבור המבקרים הרשמיים לפיניהם (נוסף לכל אותם עשרות שמנה כאן מר גיר, והדי גם הצלב-האדום נכנס כאן באמצע) - זכותם של חברי הוועדה לקרוא לנו בכל עת, לשאול ולנזוף בנו. אבל אל נשטש את התחומים בין הרשות המבצעת והרשות המחוקקת-המבקרת. אנחנו הולכים לקראת הרחבה ניכרת של עניין המבקרים, ובעניין זה לא כל המוסף הוא משובח.

היג'ור י. חמיר:
המשך הדיון בחקיקה זו - ביום ששי הקרוב (1 במרץ) בשעה 08.45 בבית מרכז השלטון המקומי בתל-אביב. הישיבה ביום ג' הבא (בשעה 08.30) תוקדש לשמיעת המשך הסקירה על תקציבי הרשויות המקומיות.

(הישיבה נבעלה ב-11.00)